

PENSIJU PLĀNU UN ALTERNATĪVO IEGULDĪJUMU FONDU PĀRVALDNIĒKU LABĀKAS SADARBĪBAS IESPĒJU IZVĒRTĒJUMS

Pensiju plānu ieguldīšana alternatīvo ieguldījumu instrumentos ir stingri regulēta, lai nodrošinātu pensiju plānu dalībnieku līdzekļu drošību un noturību ekonomisko satricinājumu gadījumos. Šajos objektīvajos ietvaros ir svarīgi nodrošināt ieguldīto līdzekļu diversifikāciju un atvieglot pensiju plānu līdzekļu plašāku ieguldīšanu Latvijasautsaimniecībā, izmantojot alternatīvo ieguldījumu fondu tirgu.

Katrs pensiju plāna līdzekļu pārvaldītājs lēmumus pieņem patstāvīgi. Šajā izvērtējumā minētais nevienam no tiem nekādā veidā neuzliek pienākumu veikt ieguldījumus, kā arī nevienu no tiem neattur no ieguldījumu veikšanas. Izvērtējuma mērķis ir sniegt potenciālajiem vai esošajiem alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekiem (AIFP) ieskatu pensiju plānu darbībā un palīdzēt veikt sākotnējo izvērtējumu par savu atbildību pensiju plānu līdzekļu piesaistīšanas nosacījumos.

Šis Latvijas Finanšu nozares asociācijas sagatavotais izvērtējums nav izsmeļošs un dod tikai ieskatu galvenajos nosacījumos, ko ikviens var novērot praksē. Katram pensiju plāna līdzekļu pārvaldītājam ir sava ieguldījumu politika. Šeit minētie kritēriji kalpo tikai ilustratīvā nolūkā, lai parādītu tipisko ietvaru.

Vēlreiz par jau vispārzināmo

Ieguldīšana alternatīvo ieguldījumu fondā (AIF) nozīmē to, ka pensiju plāns kļūst par vienu no AIF ieguldītājiem. Pensiju plānu līdzekļus nedrīkst ieguldīt slikti pārvaldītos vai neatbilstoši regulējumam izveidotos AIF. Tādēļ, protams, pensiju plāns vēlēšies pārliecināties par to, vai AIFP savā darbībā piemēro Korporatīvās pārvaldības kodeksā¹ iekļautos principus, kas attiecināmi uz AIF pārvaldību.

No AIFP tiek gaidīta caurskatāma un regulāra gan finanšu, gan nefinanšu informācijas atklāšanas prakse, korporatīvās pārvaldības un ilgtspējas ziņojumi un atklāta kapitāla struktūra.

Pensiju plāni ir ieinteresēti, lai AIFP būtu risku vērtējumā balstīta un efektīva iekšējās kontroles sistēma, kas aptver iekšējā audita (revīzijas) funkciju un nodrošina neatkarīgu un objektīvu AIF darbības izvērtējumu.

AIFP reputācijai jābūt nevainojamai, un priekšroka tiek dota pārvaldnieku komandām ar atbilstošu pieredzi, kas uzkrāta, strādājot līdzīgā AIF, vai padziļinātām, specifiskām zināšanām par AIF darbības jomu. Tāpat svarīga nozīme ir tam, ka komandā apvienoti vairāku jomu speciālisti, kā arī dalībnieku spējai savstarpēji dalīties zināšanās, tādējādi tās papildinot, un spējai veiksmīgi sadarboties. Pensiju plāni ir secinājuši, ka nav droši būt, piemēram, tāda AIF investoram, kura akcionārs, dalībnieks vai pārvaldnieks piedalās darījumos ar saistītajām pusēm.

¹ Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/media/4138/download>

Pensiju plāniem ir svarīgs ilgtermiņa skatījums un spēja attīstīties. Līdz ar to AIFP noteikti ir jāspēj prezentēt AIF izaugsmes un vērtības audzēšanas stratēģiju.

Materiāliem jābūt kvalitatīvi sagatavotiem arī angļu valodā.

Tāpat tiek vērtēti šādi aspekti:

- Fonda riska līmenis (augsts/zems) – piemēram, iespēju kapitāla fondiem vai fondiem, kas izmanto sviras finansējumu, riska līmenis vienmēr būs augstāks nekā nekustamā īpašuma fondiem.
- Vai plānotais sviras finansējuma apjoms atbilst Valsts fondēto pensiju likuma 12. panta ceturtās daļas 7. un 8. punktā noteiktajam?
- Tvērums (nekustamā īpašuma, mežu, iespēju kapitāla utt.).
- Komandas lielums (vismaz 2–3 cilvēki ar atbilstošu pieredzi).
- Fonda termiņš (parasti vismaz 10 gadi, atbilstoši tirgus praksei konkrētajā nozarē).
- Fonda tips (priekšroka tiks dota slēgta tipa fondam).
- Fonda lielums (parasti vismaz 10 miljoni EUR, optimālais – virs 30 miljoniem EUR) – fondam jāspēj ģenerēt pastāvīgu naudas plūsmu, nodrošinot AIFP biznesa nepārtrauktību. Pensiju plānu ieguldījumi tiek plānoti, sadalot riskus un nepieļaujot koncentrāciju nedz konkrētās nozarēs, nedz ģeogrāfiski. Attiecīgi pensiju plāna lēmums neieguldīt AIF var būt saistīts ar gluži tehnisku iemeslu, nevis ar AIF kvalitatīvajām īpašībām. Tāpat pensiju plāna lēmums par ieguldījumu veikšanu var būt atkarīgs no ieguldījuma apmēra. Konkrētu limitu noteikšana ir saistīta nevis ar pensiju plāna individuālo stratēģiju, bet gan ar objektīvi nepieciešamo minimālo apjomu, kas ļauj nodrošināt pensiju plāna naudas drošību, pietiekamu atdevi un efektīvu gan AIF, gan pensiju plāna administratīvo resursu patēriņu.
- Komisijas – vai tās atbilst tirgus līmenim, fonda lielumam, stratēģijai un paredzamajam ienesīgumam; tāpat tiek gaidīta konkurētspējīga un motivējoša fiksētās un mainīgās atlīdzības struktūra.
- Pārvaldība – citstarp tiek analizēti šādi investoru aizsardzības standarta mehānismi:
 - Vai AIFP, tā amatpersonu un AIF investoru reputācija ir laba?
 - Vai ir iespējams nomainīt AIF pārvaldītāju?
 - Vai ir iespējams apturēt investīciju darbību tādā gadījumā, ja mainās pārvaldnieks/amatpersonas?
 - Vai AIF ir turētājbanka?
 - Vai AIF ir reģistrēts vai licencēts pārvaldītājs (starptautiski investori nereti vēlas, lai pārvaldītājs būtu licencēts)?
 - Vai ir paredzēta investoru dalība AIF konsultatīvajā padomē?
 - Vai AIF struktūra un pārvaldība ir atbilstoša tirgus praksei?
 - Vai ir iespējams atturēties no ieguldījumiem, kas ir pretrunā ar ieguldījumu politiku?
 - Vai ir paredzēts ārējais audits reizi gadā?
- AIFP komandas līdzdalība AIF investīcijās – vai līdzdalība ir atbilstoša riska līmenim, vai tiek ieguldīta būtiska daļa no komandas personīgajiem aktīviem?
- Institucionālajiem investoriem paredzētais AIF – parasti vismaz 50 % AIF dalībnieku ir institucionālie investori, piemēram, pensiju pārvaldnieki, finanšu institūcijas u. c., proti, AIFP jābūt spējīgam piesaistīt dažādus (2–3) institucionālos investorus, vēlams, arī starptautiskus.

Ilgtspējas faktors

Ilgtspējas (ESG) principu ievērošana kļūst aizvien nozīmīgāka. AIFP jāņem vērā, ka gan pensiju plānu politika, gan normatīvie akti ieguldīšanu un limitus aizvien vairāk sasaista ar ESG principiem. Ilgtspējas faktors tiek definēts kā tādas izmaiņas (vienreizējas vai ilgstošas) vides, sociālās vai korporatīvās pārvaldības jomās, kuras ietekmē finanšu aktīvu vērtību.

Tiek vērtēts, vai AIFP ir izstrādājis vides, sociālo un pārvaldības risku vadības stratēģiju, kura aptver dažādus AIF ilgtermiņa konkurētspējai būtiskus jautājumus, piemēram, vides, sociālās atbildības (AIF darbības negatīvā ietekme uz sabiedrību, tā darbiniekiem) un korporatīvās pārvaldības vērtējumu, kas balstīts uz sasniedzamiem, izmērāmiem rādītājiem, konkrētas aktivitātes izvērīto mērķu sasniegšanai, identificēto risku līmeņa analīzi, risku pārvaldības aprakstu, kas atspoguļo arī centienus mazināt negatīvo ietekmi uz vidi, sociālajiem un pārvaldības aspektiem.

No svara varētu būt arī tas, vai AIFP un AIF iesniedz ikgadējo ziņojumu (atsevišķi vai kā daļu no gada pārskata) par ilgtspējas politikas rezultātiem atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 27. novembra regulai (ES) Nr. 2019/2088 par informācijas atklāšanu, kas saistīta ar ilgtspēju, finanšu pakalpojumu nozarē, ņemot vērā ieguldījumu lēmumu svarīgāko negatīvo ietekmi².

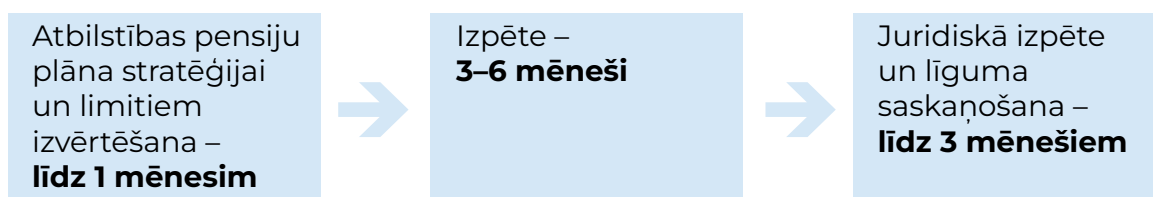
Pensiju plāni ieguldījuma iespējamību var saistīt arī ar to, vai AIFP darbības stratēģija paredz virzību uz CO2 neitralitāti un klimatneitralitāti.

Izpēte un lēmumu pieņemšana

Izpētes un lēmumu pieņemšanas procesu citstarp ietekmē tas, vai konkrētais fonds ir pirmais konkrētā AIFP veidotais fonds vai arī AIFP jau ir pieredze AIF pārvaldībā. Pirmā AIF izpēte var prasīt ilgāku laiku, savukārt nākamo AIF izveides process jau būs raitāks.

Aptuvenais AIFP pirmā AIF izveides laika grafiks:

Jārēķinās, ka kopumā AIF izveidei var būt nepieciešami vismaz 6 mēneši³.

² Principal adverse impacts

³ Termini var būt ilgāki, ja AIF izveidē iesaistītas starptautiskas finanšu institūcijas vai vienlaikus tiek izvērtēti vairāki AIF

Kur parasti neiegulda?

Katrs pensiju plāns parasti ir noteicis jomas, kurās tas neiegulda. Tā ir ekskluzīva pašu pensiju plānu izvēle, kas tiek izdarīta, citstarp ņemot vērā arī to, ka pensiju plānos ieguldītajai naudai jāstrādā sabiedrības kopējās interesēs un nebūtu jānonāk nozarēs, par kurām pensiju plānu dalībniekiem varētu būt atšķirīgs vai kritisks viedoklis.

Jomas, kurās pensiju plāni neiegulda līdzekļus, – bieži vien, bet ne tikai – ir tās, kas saistītas ar azartspēlēm, tabaku, alkoholu, pornogrāfiju, narkotiskajām vielām, kā arī sevišķi kontrolētām precēm vai pakalpojumiem (piemēram, atkritumu pārrobežu pārvietošana, humanitāros principus pārkāpjošu ieroču ražošana) vai nelicencētu darbību.

Var tikt ņemti vērā arī vides faktori, piemēram, pensiju plāni neieguldīs līdzekļus izteikti piesārņojošās nozarēs, kuru darbība paātrina ozona slāņa noārdīšanos, un noteikti neieguldīs tur, kur varētu būt konstatējama saistība ar cilvēku tirdzniecību vai savvaļas dzīvnieku tirdzniecību, vai savvaļas dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanu vai tirdzniecību.

Augsts starptautisko sankciju risks vai risks, ka uzņēmums var tikt iesaistīts finanšu noziegumos, arī ir šķērslis pensiju plānu līdzekļu piesaistīšanai.

Potenciālajiem AIF, kas darbojas CO2 ietilpīgās nozarēs, jārēķinās ar to, ka pensiju plāns pirms lemšanas par ieguldījumu no tiem pieprasīs papildu informāciju, piemēram, par to, vai uzņēmumam ir noteikti skaidri mērķi pārejai uz videi nekaitīgu darbību.

Detalizētāka informācija par Latvijas pensiju sistēmas ilgtspēju ir atrodama šeit: https://www.financelatvia.eu/wp-content/uploads/2021/09/LV_pensiju_sistemas_ilgtspeja.pdf